Samen aan zet

Participatiebeleid

▸ gemeente Borger-Odoorn

Gemeente Borger-Odoorn

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
2. Wat verstaan we onder participatie? 6
3 Ambitie en doelstellingen 7
4 Uitgangspunten 8
5. Participatieniveaus 11
6. Wanneer passen we participatie toe? 12
7. Rollen en verantwoordelijkheden 13
8. Het participatiedossier 14
9. Overheidsparticipatie en intiatieven uit de samenleving 15
10. Wettelijke verplichtingen 17
11. Monitoring en evaluatie 18
12. Totstandkoming van dit beleid 19

1. Inleiding

De gemeente Borger-Odoorn vindt het belangrijk dat inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden betrokken zijn bij de ontwikkeling van beleid, plannen en projecten. Belanghebbenden zijn mensen en organisaties die met een plan of besluit te maken hebben.

In ons bestuursprogramma 'Toekomstgericht Samen werken' benoemen we dat Borger-Odoorn beschikt over krachtige dorpen, betrokken inwoners en een sterkte traditie van samen verantwoordelijkheid nemen. We luisteren, verbinden en geven ruimte aan ideeën en initiatieven uit de samenleving. Participatie is daarom meer dan een instrument; het is een manier van werken die past bij onze gemeente.

Participatie zorgt ervoor dat inwoners meer betrokken zijn bij wat de gemeente doet. We maken zo gebruik van hun kennis en ervaring. Dit kan helpen om betere besluiten te nemen. Tegelijkertijd groeit vanuit de samenleving de behoefte om actief mee te denken, mee te doen en soms zelfs mede vorm te geven aan oplossingen voor onderwerpen die inwoners en de gemeente belangrijk vinden.

Ons enthousiasme voor participatie sluit aan bij landelijke ontwikkelingen. Wetten zoals de Wet versterking participatie op decentraal niveau en de Omgevingswet vragen ook van gemeenten om inwoners actief te betrekken bij beleid, plannen en besluiten.

We willen graag duidelijk zijn over hoe we participatie in Borger-Odoorn aanpakken. Met de participatievisie 'Bouwen aan een nieuw samenspel' (2021) heeft de gemeenteraad de richting bepaald voor de manier waarop gemeente en samenleving samenwerken. In dit participatiebeleid werken we de visie verder uit. We beschrijven hoe we werken, welke uitgangspunten we gebruiken en wie waarvoor verantwoordelijk is. Het vormt daarnaast de basis voor de participatieverordening en de verdere uitvoering binnen de gemeentelijke organisatie.

Dit beleid geldt voor alle onderwerpen waarbij de gemeente participatie inzet. Het gaat dus niet alleen om de fysieke leefomgeving, maar ook om onderwerpen binnen bijvoorbeeld het sociaal domein, economie, leefbaarheid en duurzaamheid.

Met dit participatiebeleid kiest de gemeente Borger-Odoorn voor een open, duidelijke en realistische samenwerking met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Niet iedere inwoner zal altijd gelijk of zijn zin krijgen. Wel streven wij ernaar dat iedereen die wil deelnemen de kans krijgt om gehoord te worden. En dat zichtbaar is hoe we deze inbreng meenemen bij besluiten. Zo bouwen we verder aan een nieuw samenspel tussen samenleving en gemeente.

2. Wat verstaan we onder participatie?

Participatie betekent letterlijk: meedoen. In Borger-Odoorn verstaan we onder participatie de samenwerking tussen samenleving en gemeente waarbij inwoners, ondernemers, organisaties en andere belanghebbenden invloed kunnen uitoefenen op beleid, plannen, projecten en hun leefomgeving. Participatie gaat zowel over initiatieven van de gemeente waarbij inwoners worden betrokken, als over initiatieven uit de samenleving waarbij de gemeente een ondersteunende of faciliterende rol heeft.

Wij onderscheiden daarbij twee vormen:

Inwonerparticipatie
Inwonerparticipatie is participatie die door de gemeente wordt georganiseerd. Inwoners en andere belanghebbenden worden betrokken bij beleidsvorming, planvorming, uitvoering en evaluatie van gemeentelijke taken.

Overheidsparticipatie
Overheidsparticipatie is participatie door de gemeente bij initiatieven die ontstaan vanuit de samenleving. De gemeente ondersteunt, faciliteert of werkt mee aan deze initiatieven wanneer dat mogelijk en passend is.

> ***Let op:*** *de Participatiewet is iets anders dan dit participatiebeleid. De Participatiewet gaat over werk, inkomen en ondersteuning bij het vinden van werk. Dit beleid gaat over het betrekken van inwoners en andere belanghebbenden bij plannen en besluiten, en over initiatieven uit de samenleving.*

Wie organiseert de participatie?

Wie de participatie organiseert, hangt af van wie het plan maakt of initiatief neemt. Als de gemeente een plan, project of beleid maakt, organiseert de gemeente de participatie. De uitvoering kan, als dat nodig is, wel worden uitbesteed aan bijvoorbeeld een extern bureau, een samenwerkingsverband of een bewonersgroep. Een initiatief kan ook van een inwoner, ondernemer, organisatie of ontwikkelaar komen. De initiatiefnemer is dan zelf verantwoordelijk voor het betrekken van anderen bij het plan. Dit komt bijvoorbeeld voor bij plannen voor de leefomgeving.

In dit beleid gaat het vooral over participatie die de gemeente zelf organiseert en over initiatieven uit de samenleving waarbij de gemeente betrokken is.

Bij ruimtelijke plannen kan ook een inwoner, ondernemer of ontwikkelaar verantwoordelijk zijn voor participatie. Daarvoor gelden de regels van de Omgevingswet. Dit beleid gaat niet over participatie door initiatiefnemers onder de Omgevingswet. Dat leggen we verder uit in *hoofdstuk 10*.

Inspraak
Naast deze vormen van participatie, bestaat er ook nog inspraak. Inspraak is een formele manier waarop inwoners en belanghebbenden hun mening kunnen geven over een voorgenomen besluit. Zo'n mening noemen we ook wel een zienswijze. Inspraak is soms wettelijk verplicht. Ook kan de gemeente zelf besluiten om inspraak mogelijk te maken. De regels hierover staan in de wet en in onze participatieverordening.

Participatie vindt bij voorkeur al plaats in of vanaf de beginfase van een plan. Het is lang niet altijd verplicht, maar wel verstandig. Een plan wordt er vaak beter door. Inspraak is de formele, afrondende fase van een plan.

3. Ambitie en doelstellingen

Goede participatie vraagt om duidelijkheid over wat we willen bereiken. Daarom beschrijven we hieronder onze ambitie en de doelen die daarbij horen. Deze doelen geven richting aan de manier waarop we participatie organiseren en uitvoeren.

De gemeente Borger-Odoorn wil werken aan een gelijkwaardige samenwerking tussen samenleving en overheid. Daarbij streven we naar:
- meer gedeelde verantwoordelijkheid tussen samenleving en gemeente;
- beter gebruik van kennis, ervaring en ideeën uit de samenleving;
- meer duidelijkheid over wat inwoners en gemeente van elkaar kunnen verwachten;
- beter zicht op verschillende belangen en keuzes;
- plannen en beleid van betere kwaliteit;
- beter onderbouwde besluiten;
- meer ruimte voor vernieuwende vormen van participatie;
- versterken van vertrouwen tussen inwoners en gemeente.

Participatie is daarbij geen doel op zichzelf en ook geen garantie voor draagvlak. Het betekent niet automatisch dat iedereen het eens wordt met een plan of besluit. Wel helpt participatie om verschillende belangen zichtbaar te maken en deze zorgvuldig mee te nemen bij besluitvorming.

4. Uitgangspunten

Hoe participatie eruitziet, verschilt per onderwerp en situatie. Toch vinden we een aantal zaken bij ieder participatietraject belangrijk. Daarom werken we met een aantal vaste uitgangspunten. Die helpen medewerkers van de gemeente bij het maken van keuzes, en maken voor anderen duidelijk wat zij van ons mogen verwachten.

Participatie is maatwerk en vraagt om bewuste, vroegtijdige keuzes
Niet ieder vraagstuk vraagt om dezelfde vorm en mate van participatie. De participatieaanpak wordt afgestemd op onder andere het onderwerp, de gevolgen voor inwoners, de mensen die betrokken zijn en de ruimte die zij hebben om invloed uit te oefenen.

Per traject bepalen we zorgvuldig of participatie wenselijk en haalbaar is. En vervolgens hoe we participatie gaan vormgeven. Voor medewerkers is een participatiedossier beschikbaar dat ondersteunt bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van participatietrajecten.
De grootte van de impact van een plan of beleid, bepaalt welke onderdelen van het dossier ingevuld worden. Dit helpt ons om vooraf goed na te denken over de aanpak. We leggen in het participatiedossier de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van participatie in vast. Dit geeft ons houvast bij de uitvoering en maakt het proces transparant.

We betrekken belanghebbenden zo vroeg mogelijk
Kiezen we voor participatie? Dan betrekken we inwoners en andere belanghebbenden zo vroeg mogelijk. Dit kan zijn in de voorbereiding, de uitvoering of de evaluatie. Of in alle fases. Hun wensen, ideeën, behoeften en zorgen nemen we mee.

We zijn vooraf duidelijk
Vooraf maken we helder:
- waarom participatie plaatsvindt;
- welke invloed deelnemers hebben;
- welke onderdelen vaststaan;
- hoe de besluitvorming verloopt;
- wat er met de opbrengsten gebeurt.

Deze informatie nemen we op in het participatiedossier.

Als tijdens een traject omstandigheden of afspraken veranderen, laten we deelnemers dat zo snel mogelijk weten. We leggen uit waarom dit gebeurt en wat dit betekent voor hun invloed.

We sluiten aan bij inwoners
We kiezen voor participatievormen en -middelen (en bijbehorende communicatie) die passen bij de mensen die we willen bereiken. We houden daarbij rekening met bijvoorbeeld leeftijd, taal, digitale vaardigheden en de manier waarop mensen het liefst betrokken worden. Daarbij maken we gebruik van beschikbare kennis, praktijkervaring en resultaten uit onderzoek.

Communicatie is onderdeel van participatie
Participatie kan niet zonder goede communicatie. Daarom denken we bij de start van ieder participatietraject ook na over de communicatie. We bepalen wie we willen bereiken, welke informatie zij nodig hebben, hoe we hen benaderen en wanneer we terugkoppelen. We zijn in onze communicatie open, betrouwbaar, gericht, duidelijk en begrijpelijk.

We bewaken dat we de juiste mensen bereiken
We betrekken niet alleen inwoners die uit zichzelf al actief meedoen. We doen ook ons best om inwoners te bereiken die minder snel uit zichzelf van zich laten horen, het 'stille midden'. Niet ieder participatietraject hoeft een goede afspiegeling te zijn van álle inwoners. Maar we denken wel vooraf na over wie door een plan of besluit wordt geraakt en wie we daarom willen betrekken. Tijdens het traject kijken we of belangrijke groepen ontbreken. Als dat nodig is, doen we extra moeite om deze groepen te bereiken.

De gemeente heeft verschillende manieren om inwoners actief te betrekken. Zo kunnen we gebruikmaken van fysieke en/of digitale bijeenkomsten, gesprekken, workshops en enquêtes, een inwonerpanel en bestaande groepen die met de gemeente meedenken, zoals de kinderraad en de jongerenraad. Sommige van deze vormen bestaan al, andere ontwikkelen we de komende jaren verder. Welke vorm we inzetten, hangt af van het onderwerp, het doel van participatie en de mensen die we willen bereiken.

Dorpen en verenigingen zijn belangrijke partners
Dorpsbelangenorganisaties, verenigingen en maatschappelijke organisaties vormen een waardevolle schakel tussen inwoners en gemeente. Zij kennen hun dorp, buurt of onze doelgroep vaak goed en beschikken over waardevolle kennis en netwerken. Tegelijkertijd realiseren we ons dat zij niet automatisch alle inwoners of belangen vertegenwoordigen. En we dat ook niet altijd van ze kunnen vragen. Daarom kijken we per traject welke andere inwoners en belanghebbenden we ook moeten betrekken.

We laten zien wat we met de inbreng doen
Na afloop laten we deelnemers weten wat de participatie heeft opgeleverd. We leggen uit welke inbreng we hebben overgenomen en welke niet. Als we een idee of voorstel niet overnemen, leggen we uit waarom. We vertellen deelnemers ook wat de volgende stap is.

Verschillende belangen mogen er zijn
Tijdens participatie kunnen meningen en belangen sterk verschillen. Dat kan soms zorgen voor spanning. We zorgen ervoor dat verschillende meningen gehoord worden. En dat mensen respectvol met elkaar in gesprek kunnen gaan. Als dat nodig is, passen we de manier van participeren aan of vragen we iemand van buiten onze organisatie om het gesprek te begeleiden.

Bij participatie kunnen inwoners, ondernemers, organisaties en de gemeente verschillende belangen hebben. Participatie hoeft er niet toe te leiden dat iedereen het met elkaar eens wordt. Niet alle wensen en belangen zijn met elkaar te combineren. We zijn daar duidelijk over. Uiteindelijk maakt het college of de gemeenteraad een afweging tussen deze belangen en andere zaken die belangrijk zijn.

Participatie maakt deel uit van besluitvorming
Participatie levert waardevolle informatie op voor het maken van besluiten. Bij een besluit kijken we niet alleen naar de uitkomsten van het participatieproces. We houden ook rekening met bijvoorbeeld de wet, financiën, wat praktisch mogelijk is en het algemeen belang. Participatie vervangt de democratische besluitvorming niet.

We staan open voor de inbreng van anderen
Goede participatie vraagt niet alleen om een goede aanpak, maar ook om een open houding. We luisteren naar ideeën, zorgen en andere meningen en nemen deze serieus. We denken vanuit mogelijkheden en zijn bereid om plannen aan te passen als dit mogelijk is en daar goede redenen voor zijn. Participatie moet een vanzelfsprekend onderdeel zijn van de manier waarop we als gemeente werken.

We leren en verbeteren
Participatie is een doorlopend leerproces. Daarom kijken we tijdens en na participatietrajecten wat goed gaat en wat beter kan. En gebruiken we de ervaringen om onze manier van werken te verbeteren.

Wanneer is participatie zorgvuldig uitgevoerd?

Participatie is maatwerk. We kijken daarom niet alleen naar hoeveel mensen hebben meegedaan. Belangrijker is of het proces zorgvuldig is uitgevoerd.

Daarbij beoordelen we in ieder geval of:
- vooraf duidelijk was waar deelnemers wel en geen invloed op hadden;
- de belangrijkste belanghebbenden in beeld waren;
- deelnemers voldoende gelegenheid hebben gekregen om hun mening, ideeën of zorgen te delen;
- waar nodig extra moeite is gedaan om verschillende groepen te bereiken;
- duidelijk is wat met de inbreng is gedaan;
- deelnemers hierover een terugkoppeling hebben gekregen.

Wie beoordeelt dit?

De medewerker of projectleider die verantwoordelijk is voor het traject, houdt tijdens het participatieproces in de gaten of alles volgens de gemaakte afspraken verloopt. Bij het nemen van een besluit bekijken het college en/of de gemeenteraad of de participatie zorgvuldig is uitgevoerd. Daarbij kijken zij naar de gemaakte afspraken, hoe de participatie verlopen is en wat er met de inbreng van deelnemers is gedaan.

5. Participatieniveaus

Niet bij ieder onderwerp kunnen inwoners evenveel invloed hebben. Soms is er veel ruimte om samen keuzes te maken, terwijl bij een ander onderwerp al veel vaststaat. Daarom bepalen we vooraf hoeveel invloed deelnemers hebben. Dat voorkomt verkeerde verwachtingen en zorgt voor duidelijkheid tijdens het proces.

We gebruiken de vier participatieniveaus uit onze participatievisie: meeweten, meedenken, meedoen en meebeslissen.

Meeweten
De gemeente informeert inwoners over ontwikkelingen, plannen of besluiten. Inwoners worden geïnformeerd, maar hebben geen invloed op het plan of besluit.

Meedenken
De gemeente vraagt inwoners om ideeën, aandachtspunten, wensen of reacties. De opbrengsten worden betrokken bij de verdere uitwerking en besluitvorming.

Meedoen
Inwoners, organisaties en gemeente werken samen aan de ontwikkeling of uitvoering van plannen. Er is sprake van partnerschap.

Meebeslissen
Inwoners krijgen – binnen afspraken en grenzen die vooraf zijn gemaakt – invloed op het uiteindelijke besluit of de uitvoering. De gemeente laat delen van verantwoordelijkheid en besluitvorming bewust bij de samenleving.

Welk niveau past?

Het participatieniveau hangt af van het onderwerp en de ruimte die er is voor invloed. We kijken bijvoorbeeld naar:

- de gevolgen van het plan voor inwoners;
- de belangen die spelen;
- de keuzes die nog gemaakt kunnen worden;
- de kennis en ervaring die we uit de samenleving nodig hebben;
- de tijd en middelen die beschikbaar zijn.

Een hoger participatieniveau is niet automatisch beter. We kiezen het niveau dat past bij het onderwerp en zijn vooraf duidelijk over de ruimte die deelnemers hebben.

6. Wanneer passen we participatie toe?

We vinden participatie belangrijk, maar participatie is niet bij ieder onderwerp nodig of mogelijk. Daarom kijken we vooraf naar het onderwerp, de gevolgen voor inwoners en de ruimte die er is om invloed uit te oefenen. Als een plan of besluit grote gevolgen heeft voor inwoners of hun omgeving, ligt een uitgebreidere vorm van participatie meer voor de hand.

We passen participatie in ieder geval toe bij:
- nieuw beleid;
- veranderingen in beleid die gevolgen hebben voor inwoners;
- projecten in de openbare ruimte;
- gebiedsontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van een dorp of wijk;
- programma's en plannen die invloed hebben op inwoners of belanghebbenden;
- vraagstukken waarbij lokale kennis, verschillende belangen of ideeën uit de samenleving belangrijk zijn.

Soms zijn er goede redenen om geen participatie te organiseren. Er moet dan wel goed onderbouwd worden waarom dit het geval is.

Dit geldt in elk geval als:
- sprake is van spoedeisende besluitvorming;
- de gemeente geen ruimte heeft andere keuzes te maken;
- privacy of vertrouwelijkheid dit belemmert;
- het gaat om een besluit dat alleen voor één persoon of organisatie geldt (een individuele beschikking);
- participatie naar verwachting geen toegevoegde waarde heeft.

Vaak is communicatie (meeweten) in deze gevallen dan (juist) wel aan de orde.

Wie bepaalt de participatieaanpak?

Bij de start van een plan, project of nieuw beleid bepalen we of participatie nodig en mogelijk is. We bepalen ook hoeveel ruimte er is voor invloed en welke aanpak daarbij past. Het bestuursorgaan dat bevoegd is om over een onderwerp te besluiten, bepaalt of participatie plaatsvindt en welke participatie passend is. Voor veel gemeentelijke onderwerpen is dat het college van burgemeester en wethouders. In andere gevallen is dat de gemeenteraad of burgemeester. Als het college een voorstel voor de gemeenteraad voorbereidt, bereidt het college ook de participatie voor. Bij onderwerpen met grote gevolgen kan de gemeenteraad vooraf kaders meegeven. De regels hiervoor staan in de participatieverordening.

7. Rollen en verantwoordelijkheden

Bij participatie zijn vaak verschillende mensen en partijen betrokken. Zij hebben ieder een eigen rol en verantwoordelijkheid. Het is belangrijk om daar vooraf duidelijk over te zijn. Zo weten deelnemers, medewerkers, het college en de gemeenteraad wat zij van elkaar kunnen verwachten.

Gemeenteraad
De gemeenteraad:
- stelt de participatieverordening vast en bepaalt daarmee de belangrijkste regels voor participatie;
- bepaalt de belangrijkste afspraken en grenzen voor participatie;
- stelt het participatiebeleid vast;
- controleert de uitvoering door het college;
- neemt de resultaten van participatie mee bij besluiten;
- beoordeelt of het college participatie zorgvuldig heeft vormgegeven.
- kan budget beschikbaar stellen om initiatieven vanuit de samenleving te stimuleren.
- kan onderwerpen benoemen waarbij de raad actief bij het participatietraject betrokken wil zijn.

College van burgemeester en wethouders
Het college:
- is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleid binnen zijn bevoegdheden;
- weegt verschillende belangen tegen elkaar af;
- beoordeelt participatie-uitkomsten in samenhang met andere belangen;
- legt uit waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt;
- legt verantwoording af aan de gemeenteraad.

Medewerkers van de gemeente
De medewerkers van de gemeente:
- organiseren participatietrajecten;
- zorgen voor een passende aanpak;
- verzamelen en analyseren opbrengsten;
- zorgen voor terugkoppeling;
- leggen de resultaten vast in een participatiedossier;
- zijn het eerste aanspreekpunt voor inwoners.

Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties
Onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties:
- bepalen zelf of zij aan participatie willen deelnemen;
- delen hun kennis, ervaringen, wensen, ideeën en zorgen;
- luisteren ook naar andere standpunten en belangen;
- kunnen zelf met initiatieven komen;
- krijgen terugkoppeling over wat er met hun inbreng is gedaan.

8. Het participatiedossier

Een goed participatieproces begint met een goede voorbereiding. Daarom werken we bij participatietrajecten met een participatiedossier. Dit helpt ons om vooraf belangrijke keuzes te maken en deze vast te leggen. De eerste stap van het dossier is een impactscan, die helpt om te bepalen of en in welke mate participatie belangrijk is. Deze afweging wordt afgestemd met de bestuurder of stuurgroep die verantwoordelijk is voor dit onderwerp. Tijdens en na het participatietraject gebruiken we het dossier om afspraken, opbrengsten en resultaten bij te houden. Zo zijn gemaakte keuzes achteraf ook goed uit te leggen.

Het participatiedossier bevat verschillende onderdelen die worden ingevuld afhankelijk van het type traject. Dit is maatwerk, maar het dossier is wel opgebouwd volgens een vaste opbouw: voorbereiding, uitvoering en evaluatie.

In het participatiedossier leggen we onder andere vast wat het doel van de participatie is, wie we willen betrekken, hoeveel invloed deelnemers hebben, welke aanpak en middelen we gebruiken en hoe we de resultaten terugkoppelen. We geven aan wat we met de opbrengsten van het traject doen. En na afloop omschrijven we wat het heeft opgeleverd en wat we hebben geleerd. In voorstellen aan het college en de gemeenteraad leggen we uit hoe de participatie is verlopen, welke inbreng er was en wat we met deze inbreng hebben gedaan.

Van beleid naar praktijk

Om medewerkers te helpen bij het toepassen van dit participatiebeleid, werken we met het participatiedossier en een aantal praktische hulpmiddelen. Daarmee bepalen we stap voor stap of participatie nodig is, wie we willen betrekken, hoeveel invloed mogelijk is en welke aanpak daarbij past.

De hulpmiddelen ondersteunen medewerkers bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van participatie. Zo zorgen we ervoor dat participatie geen losse activiteit is, maar een vast onderdeel van een plan, project of beleidstraject.

Hoe bepalen we de participatieaanpak?

Bij de start van een plan, project of beleid kijken we eerst wat de impact is. Daarbij letten we op zaken als de gevolgen voor inwoners, de belangen die er spelen, de politieke gevoeligheid en de ruimte die er is voor invloed.

Daarna bepalen we welk participatieniveau passend is en wat we met de participatie willen bereiken. Ook kijken we naar wie we moeten en willen betrekken en welke aanpak daarbij past. Voor de aanpak kunnen we kiezen uit verschillende participatievormen en -middelen. Deze keuze is maatwerk en bekijken we per traject. Dit doen we samen: medewerkers met verstand van de inhoud, kenners van het gebied en collega's die gespecialiseerd zijn in communicatie en participatie. Waar dat nodig of handig is gebruiken we hier ook de inbreng van andere professionals of inwoners bij.

Deze keuzes leggen we vast in het participatiedossier. Daarin beschrijven we ook hoe we de participatie uitvoeren en hoe we terugkoppelen wat er met de inbreng is gedaan. Het participatiedossier en de andere hulpmiddelen zijn uitvoeringsinstrumenten. We kunnen deze op basis van ervaringen uit de praktijk aanpassen en verbeteren.

9. Overheidsparticipatie en initiatieven uit de samenleving

Niet alle plannen en ideeën beginnen bij de gemeente. Inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties bedenken zelf ook initiatieven om hun dorp, buurt of omgeving beter te maken. We vinden het erg belangrijk om daar ruimte voor te geven. Op die manier zien we namelijk ook wat er belangrijk wordt gevonden in de leefomgeving van onze inwoners, en raken zij meer betrokken bij hun omgeving. Daarom kijken we samen met initiatiefnemers wat mogelijk is en welke rol de gemeente daarbij kan spelen.

De gemeente kan bijvoorbeeld meedenken, partijen met elkaar in contact brengen, kennis delen en in sommige gevallen financieel of praktisch ondersteunen. Wat mogelijk en passend is, verschilt per initiatief. Daarbij blijft het initiatief in principe van de inwoners, ondernemers of organisaties die ermee zijn gestart. De gemeente denkt mee en ondersteunt waar dat mogelijk is, maar neemt het initiatief niet over.

Een initiatief moet wel passen binnen het beleid van de gemeente of anderszins iets positiefs bijdragen aan de samenleving.

Bij overheidsparticipatie gelden de volgende uitgangspunten:
- we ondersteunen waar mogelijk;
- we laten ruimte waar dat kan;
- we zijn duidelijk over verwachtingen;
- we denken vanuit mogelijkheden;
- de verantwoordelijkheid voor een initiatief blijft in principe bij de initiatiefnemers;
- we dragen bij met kennis, contacten en ondersteuning waar passend.

De gebiedscoördinatoren van de gemeente zijn een belangrijke schakel tussen initiatiefnemer(s) en de gemeentelijke organisatie. Ze zijn meestal het eerste aanspreekpunt. Ondernemers kunnen terecht bij onze bedrijvencontactfunctionaris. Die helpt hen op weg met hun idee, initiatief of ondernemersvraag.

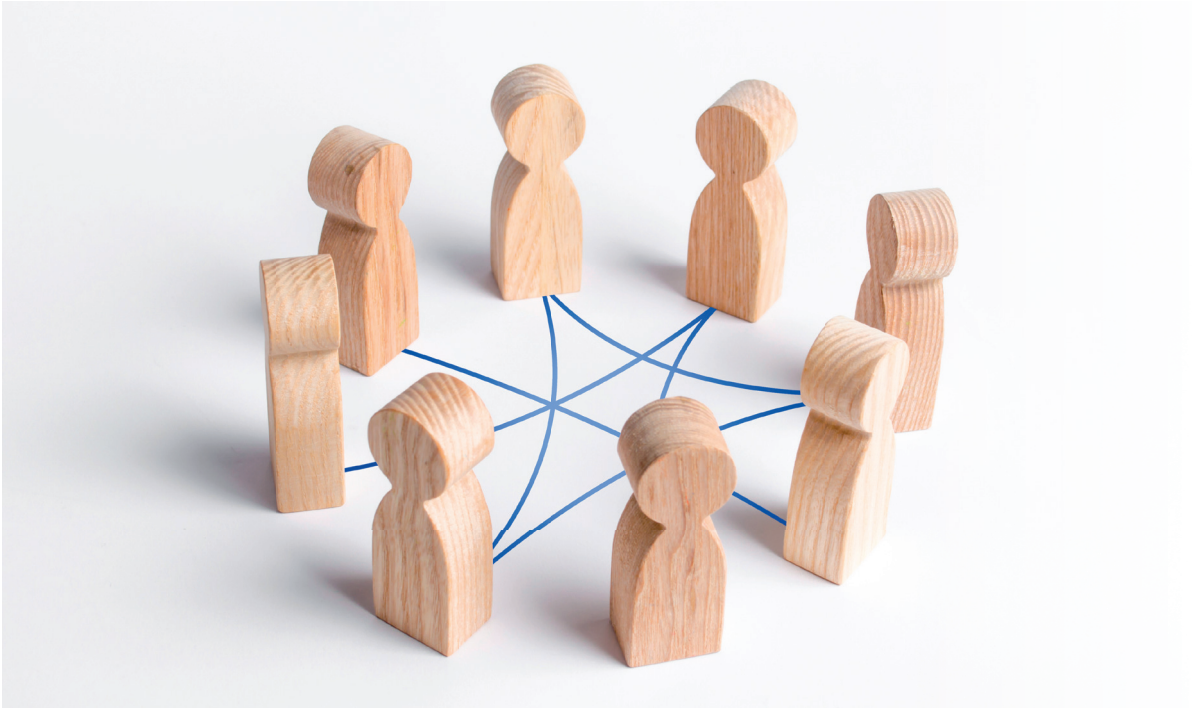
Hoe ondersteunen we initiatieven?

Het ondersteunen van initiatieven kan op veel verschillende manieren. Soms is het meedenken en mensen in contact brengen met anderen. Maar het kan ook gaan om het beschikbaar stellen van budget of ruimtes. Of het leveren van inhoudelijke kennis. Dit is altijd maatwerk.

Hoe gaan we om met het uitdaagrecht?

Het uitdaagrecht (ook wel Right to Challenge genoemd) is een bijzondere vorm van overheidsparticipatie. Inwoners en lokale maatschappelijke partijen kunnen de gemeente namelijk vragen of ze de uitvoering van een gemeentelijke taak helemaal of voor een deel over kunnen nemen.

We willen ruimte geven aan goede ideeën uit de samenleving. Daarbij kijken we niet alleen naar of iets goedkoper kan. Een initiatief kan ook maatschappelijke meerwaarde hebben. Bijvoorbeeld doordat inwoners meer betrokken raken, mensen meer samenwerken, er meer eigenaarschap ontstaat of een taak beter past bij wat

lokaal nodig is. Een initiatief hoeft daarom niet altijd goedkoper te zijn dan de huidige uitvoering door de gemeente.

We willen het uitdaagrecht zo eenvoudig en toegankelijk mogelijk maken. Als er een verzoek komt, gaan we eerst in gesprek. Samen bekijken we wat mogelijk is, wat nodig is om het initiatief uit te voeren en welke ondersteuning de gemeente kan bieden.

Vertrouwen is daarbij het uitgangspunt. Tegelijkertijd blijft een zorgvuldige uitvoering belangrijk. Daarom kijken we onder andere naar kwaliteit, continuïteit, veiligheid, kosten en de belangen van andere inwoners en betrokkenen. Ook wet- en regelgeving en bestaande afspraken van de gemeente kunnen een rol spelen.

We sluiten vooraf zo weinig mogelijk gemeentelijke taken uit. Per verzoek bekijken we wat mogelijk en verantwoord is. We willen, in kleine stapjes, ervaring opdoen met het uitdaagrecht en daarvan leren. Daarom evalueren we hoe het uitdaagrecht in de praktijk werkt.

10. Wettelijke verplichtingen

Veel keuzes over participatie maken we zelf. Maar soms schrijft de wet voor dat inwoners of andere belanghebbenden moeten worden betrokken. De regels verschillen per wet en onderwerp. Hieronder leggen we op hoofdlijnen uit welke wettelijke verplichtingen voor de gemeente belangrijk zijn.

Omgevingswet en participatie

De Omgevingswet gaat over de ruimte waarin we wonen, werken en leven. De wet stimuleert dat inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties op tijd worden betrokken bij plannen die invloed hebben op hun omgeving.

Als de gemeente zelf een plan maakt, bijvoorbeeld een omgevingsvisie, programma of omgevingsplan, moet zij uitleggen hoe belanghebbenden zijn betrokken. En wat er met hun inbreng is gedaan. Bij de voorbereiding van een omgevingsplan geldt ook een kennisgevingsplicht. De gemeente maakt dan vooraf bekend hoe inwoners, ondernemers en organisaties bij de voorbereiding van het plan worden betrokken. De gemeente volgt daarbij haar eigen participatiebeleid.

Voor initiatieven uit de samenleving, door bijvoorbeeld een inwoner, ondernemer of ontwikkelaar die een omgevingsvergunning aanvraagt, ligt dit anders. Bij de aanvraag moeten zij aangeven óf zij aan participatie hebben gedaan. Als zij dat hebben gedaan, geven ze ook aan hóe zij dit hebben gedaan en wat het resultaat was. In de meeste gevallen is participatie niet verplicht. De gemeenteraad heeft participatie wel verplicht gesteld bij bepaalde buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's).

De Omgevingswet schrijft niet precies voor op welke manier participatie moet worden uitgevoerd. Participatie is dus vormvrij. Een initiatiefnemer mag zelf kiezen welke aanpak bij het plan en de omgeving past. Andere initiatiefnemers dan de gemeente kunnen ons beleid gebruiken als hulpmiddel. Maar ze zijn dus in principe vrij om zelf een passende vorm van participatie te kiezen. Op onze website is hier meer informatie over te vinden.

Sociaal domein en participatie

Binnen het sociaal domein gaat het over bijvoorbeeld zorg, ondersteuning, jeugd en werk. Het sociaal domein kent drie grote wetten waarin participatie een verplicht onderdeel is: de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In deze wetten staat wat de gemeente minimaal moet doen om inwoners te betrekken bij de bijbehorende uitvoering.

Cliënt- en adviesraden hebben het recht om de gemeente gevraagd en ongevraagd advies te geven. Bijvoorbeeld als we beleidsvoorstellen of een verordening maken. In Borger-Odoorn is de Adviesraad sociaal domein Borger-Odoorn een belangrijke gesprekspartner. De adviesraad geeft gevraagd en ongevraagd advies over onderwerpen binnen het sociaal domein. De afspraken over de adviesraad zijn afzonderlijk vastgelegd in de verordening cliëntenparticipatie sociaal domein Borger-Odoorn 2016.

Uitdaagrecht
Het uitdaagrecht is vastgelegd in de Gemeentewet. Inwoners en maatschappelijke partijen kunnen de gemeente vragen om de uitvoering van een gemeentelijke taak helemaal of voor een deel over te nemen. De gemeenteraad stelt in de participatieverordening regels vast over hoe de gemeente met deze verzoeken omgaat.

In onze participatieverordening staat onder andere hoe een verzoek kan worden gedaan, hoe we het beoordelen, welke afspraken nodig zijn en hoe een besluit wordt genomen.

11. Monitoring en evaluatie

Goede participatie vraagt ook om blijven leren van wat we doen. Niet elk traject verloopt hetzelfde. En niet iedere aanpak werkt voor iedere doelgroep. Daarom kijken we na afloop terug op onze participatietrajecten. We bekijken hoe het is verlopen en wat we ervan kunnen leren.

We kijken bijvoorbeeld naar wie we hebben bereikt, hoe deelnemers het traject hebben ervaren, welke aanpak goed werkte en wat participatie heeft betekend voor het uiteindelijke plan of besluit.

De resultaten worden gebruikt om onze werkwijze verder te verbeteren. Ook bekijken we regelmatig of dit participatiebeleid nog actueel is. Als dat nodig is, passen we het aan.

Ten minste één keer per jaar informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste ervaringen en ontwikkelingen.

12. Totstandkoming van dit beleid

Dit participatiebeleid is niet alleen vanachter een bureau gemaakt. We hebben gebruikgemaakt van ervaringen met participatie binnen Borger-Odoorn. Ook hebben we gekeken naar landelijke ontwikkelingen, wet- en regelgeving en voorbeelden van andere gemeenten.

We bouwen voort op bestaande afspraken en ervaringen. Bij het opstellen van dit beleid hebben we gebruikgemaakt van bestaande gemeentelijke documenten, ervaringen uit de praktijk en gesprekken met medewerkers en de gemeenteraad over participatie en het uitdaagrecht.

In het bijzonder bouwt dit participatiebeleid voort op onze eerdere visie op participatie. Voor deze visie hebben we uitgebreid onderzocht wat inwoners en andere betrokkenen belangrijk vinden bij participatie. We hebben daarvoor een enquête gehouden onder inwoners van Borger-Odoorn. De uitkomsten gaven een representatief beeld van hoe zij denken over participatie en samenwerking met de gemeente. We vroegen onder andere over welke onderwerpen inwoners willen meepraten, hoe zij betrokken willen worden en wat ze van de gemeente verwachten. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met verschillende organisaties en betrokkenen. In onze organisatie hebben we informatie gehaald uit vragenlijsten voor en gesprekken met medewerkers.

Uit het inwoneronderzoek bleek onder andere dat veel inwoners graag betrokken willen worden bij wat er in hun gemeente en omgeving gebeurt. Ruim de helft wil vaker zijn mening geven over onderwerpen die in de gemeente spelen. Twee derde vindt dat de gemeente inwoners meer moet stimuleren om mee te denken of mee te doen. Ook vinden inwoners het belangrijk dat zij op tijd worden betrokken en goed worden geïnformeerd.

De resultaten van dit traject vormden de basis voor onze visie op participatie. Dit nieuwe participatiebeleid bouwt daarop voort. We gebruiken de ervaringen en uitgangspunten uit onze visie en vertalen deze naar duidelijke afspraken over hoe we participatie nu in de praktijk uitvoeren.

Het beleid sluit aan bij de Participatieverordening van de gemeente Borger-Odoorn. De verordening beschrijft de regels en afspraken over participatie. In dit beleid leggen we verder uit hoe we die afspraken in de praktijk uitvoeren.

Gemeente Borger-Odoorn